

Rekommendationer om pneumokockvaccination

Innehållsförteckning

1	REKOMMENDATIONER OM PNEUMOKOCKVACCINATION	3
2	PNEUMOKOCKER - VACCINERING AV RISKGRUPPER BARN FRÅN 2 ÅRS ÅLDER OCH VUXNA	3
2.1	Pneumokockvaccin	3
2.1.1	Kolhydratvaccin/Polysackaridvaccin	3
2.1.2	Konjugatvaccin.....	3
2.2	Vaccination av vuxna och barn över 2 år med ökad risk för pneumokockinfektion.....	4
2.2.1	Vaccination av barn >2 år med ökad risk för pneumokockinfektion	4
2.2.2	Vaccination av vuxna med ökad risk för pneumokockinfektion	5
2.3	Vaccination av vuxna och barn över 2 år med mycket hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom	5
2.3.1	Vaccination av barn med mycket hög risk för allvarlig pneumokockinfektion.....	6
2.3.2	Vaccination av vuxna med mycket hög risk för allvarlig pneumokockinfektion	6
2.3.3	Personer med aspleni eller hypospleni	6
2.3.4	Personer med likvorläckage efter kirurgi eller trauma.....	6
2.3.5	Personer som har genomgått stamcellstransplantation	6
2.4	Revaccination	6
2.5	Vaccinationsschema för vuxna och barn äldre än 2 år	7
2.5.1	Barn 2 år och äldre i riskgrupp.....	7
2.5.2	Vuxna i riskgrupp	7
2.6	Samtidig influensavaccination	7
2.7	Vem har rätt att ordinera vaccin mot pneumokocker	8
2.8	Underlag för vaccination mot pneumokocker	8
2.9	Administration	8
2.10	Kontraindikationer - när ska pneumokockvaccin inte ges.....	8
2.11	Samtidiga behandling med orala koagulantia.....	8
3	VACCINATIONSKOSTNADER	9
3.1	Beställningsrutin	9
3.2	Reseersättning.....	10
3.3	Besöksregistrering i COSMIC.....	10
3.4	Dokumentation av administrerat vaccin	11

1 Rekommendationer om pneumokockvaccination

Pneumokockbakterier är den vanligaste orsaken till lunginflammation och bakteriell hjärnhinneinflammation hos vuxna.

Pneumokockvaccin ger ett skydd mot de svåraste infektionerna av pneumokocker. Vaccinerna ges vanligen i en dos till vuxna och kan ges samtidigt med säsongsinfluensavaccin. Lokala biverkningar i form av rodnad, svullnad och ömhet är ganska vanligt efter vaccination och ibland kan kortvarig feber uppträda, men allvarliga biverkningar är mycket sällsynta.

Pneumokockvaccination ingår sedan 2009 i det allmänna vaccinationsprogrammet som erbjuds alla barn på BVC (HSLF-FS 2016:51).

Folkhälsomyndigheten uppdaterade sina rekommendationer om pneumokockvaccination i januari 2026.

[Folkhälsomyndigheten - Rekommendationer om pneumokockvaccination](#)

2 Pneumokocker - Vaccinering av riskgrupper barn från 2 års ålder och vuxna

Risken för att drabbas av pneumokockinfektion är ökad hos äldre personer (65 år eller äldre), samt hos yngre personer som har vissa kroniska sjukdomar.

2.1 Pneumokockvaccin

Det finns två typer av pneumokockvaccin - kolhydrat/polysackarid eller konjugatvaccin.

2.1.1 Kolhydratvaccin/Polysackaridvaccin

Kolhydratvaccin/Polysackaridvaccin (PPV) - Pneumovax® som endast innehåller antigen från pneumokockbakteriens kapsel. PPV23 vilket skyddar mot 23 serotyper.

- PPV23 - Pneumovax® godkänt för barn från två års ålder och vuxna

2.1.2 Konjugatvaccin

I konjugatvaccin (PCV) har kolhydrater från bakteriens kapsel kopplats till ett protein för att förbättra immunstimuleringen. Fyra konjugatvaccin finns tillgängliga som ger skydd mot olika många pneumokockserotyper:

- PCV10 - Synflorix® godkänt för barn mellan sex veckor och fem år (används sällan)
- PCV13 - Prevenar13® godkänt för barn från sex veckor samt till vuxna (används sällan)
- PCV15 - Vaxneuvance® godkänt för vaccination av barn från 6 veckor samt till vuxna. Upphandlat i region Jämtland Härjedalen

- PCV20 – Prevenar 20® (före detta Apexxnar) godkänt för vaccination av barn från 6 veckor samt till vuxna. Upphandlat i region Jämtland Härjedalen
- PCV21 - Capvaxive® Godkänt för vuxna, inte upphandlat i region Jämtland Härjedalen.

Vilket vaccin som ska ges beror på ålder och eventuellt underliggande sjukdomar. De fyra huvudgrupperna ses i punktform nedan.

- Pneumokockvaccination med konjugatvaccin ingår i barnvaccinationsprogrammet och ger ett bra skydd till de flesta barn även om de tillhör en riskgrupp.
- För barn över 2 års ålder med **ökad risk** för pneumokockinfektion rekommenderas vaccination med Prevenar 20® 5 år efter senaste dosen
- För barn från 2 års ålder med **mycket hög risk** för pneumokockinfektion rekommenderas vaccination med Prevenar 20®, minst 1 år efter senaste dosen
- Personer från 18 års ålder med **ökad risk** rekommenderas en dos konjugatvaccin med minst 20 olika serotyper 5 år efter senaste dosen.
- Personer från 18 års ålder med **mycket hög risk** rekommenderas en dos konjugatvaccin med minst 20 olika serotyper minst 1 år efter senaste dosen.

2.2 Vaccination av vuxna och barn över 2 år med **ökad risk** för pneumokockinfektion

Personer med följande tillstånd ingår i riskgrupp med ökad risk för allvarlig pneumokocksjukdom:

- 1) personer som är 65 år eller äldre
- 2) Vuxna och barn över 2 år, med vissa kroniska sjukdomar
 - kronisk hjärtsjukdom
 - kronisk lungsjukdom (exempelvis KOL eller svår astma)
 - diabetes mellitus
 - kronisk leversjukdom
 - tillstånd som leder till nedsatt lungfunktion eller försämrad hostkraft med sekretstagnation (exempelvis vissa kroniska neurologiska sjukdomar eller extrem fetma)
- 3) svetsare (exempelvis svetsare utsatta för toxisk rök i arbetet)
- 4) personer som röker
- 5) personer med alkohol- eller narkotikaberoende
- 6) personer som har haft invasiv pneumokockinfektion

2.2.1 Vaccination av barn >2 år med **ökad risk** för pneumokockinfektion

Barn som ingår i riskgrupper rekommenderas vaccination med en dos PCV20, se FASS Prevenar 20.

Hos barn under 5 år är lokala reaktioner och feber några av de vanligaste biverkningarna.

Barn som tidigare vaccinerats med PCV10, PCV13 eller PCV15 rekommenderas en dos PCV20 **minst 1 år efter den senaste dosen.**

Barn som tidigare vaccinerats med PCV10, PCV13 eller PCV15 och PPV23, eller endast PPV23 rekommenderas en dos PCV20 **5 år efter den senaste dosen.**

2.2 Vaccination av vuxna med **ökad risk** för pneumokockinfektion

Ge en dos konjugatvaccin med minst 20 olika serotyper, se FASS Prevenar 20 och FASS Capvaxive.

Lokala biverkningar i form av rodnad, svullnad och ömhet är ganska vanligt efter vaccination och ibland kan kortvarig feber uppträda, men allvarliga biverkningar är mycket sällsynta.

Vuxna som tidigare vaccinerats med PCV10, PCV13 eller PCV15 rekommenderas en dos konjugerat vaccin med minst 20 serotyper **minst 1 år efter den senaste dosen.**

Barn som tidigare vaccinerats med PCV10, PCV13 eller PCV15 och PPV23, eller endast PPV23 rekommenderas en dos konjugerat vaccin med minst 20 serotyper **5 år efter den senaste dosen.**

2.3 Vaccination av vuxna och barn över 2 år med **mycket hög risk** för allvarlig pneumokocksjukdom

Personer med följande tillstånd ingår i riskgrupp med mycket hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom:

- Aspleni eller hypospleni: splenektomerade personer, tillstånd som medför bristande mjältfunktion, inför planerad splenektomi. Se även 2.3.3.
- Likvorläckage: läckage eller barriärskada till följd av kirurgi eller trauma mot skallen. Se även 2.3.4
- Nedsatt immunförsvar: Personer som har genomgått stamcells- eller benmärgstransplantation, se även 2.3.5. Personer med hematologisk cancer, sicklecellsanemi och lungcancer. Nedsatt immunförsvar pga. behandling, till exempel med TNF-alfa-hämmare, monoklonala antikroppar eller cytostatika
- Kronisk njursvikt (exempelvis nefrotiskt syndrom)
- Organtransplantation
- Cochleaimplantat
- Cystisk fibros

2.3.1 Vaccination av barn med **mycket hög risk** för allvarlig pneumokockinfektion

Barn som ingår i riskgrupper rekommenderas vaccination med en dos PCV20, se [FASS Prevenar 20](#).

Hos barn under 5 år är lokala reaktioner och feber några av de vanligaste biverkningarna.

Barn som tidigare vaccinerats med PCV10, PCV13, PCV15 och/eller PPV23 rekommenderas en dos PCV20 **minst 1 år efter den senaste dosen**.

2.3.2 Vaccination av vuxna med **mycket hög risk** för allvarlig pneumokockinfektion

Ge en dos konjugatvaccin med minst 20 olika serotyper, se [FASS Prevenar 20](#) och [FASS Capvaxive](#).

Lokala biverkningar i form av rodnad, svullnad och ömhet är ganska vanligt efter vaccination och ibland kan kortvarig feber uppträda, men allvarliga biverkningar är mycket sällsynta.

Vuxna som tidigare vaccinerats med PCV10, PCV13, PCV15 och/eller PPV23 rekommenderas en dos konjugerat vaccin med minst 20 serotyper **minst 1 år efter den senaste dosen**.

2.3.3 Personer med aspleni eller hypospleni

Personer med aspleni eller hypospleni har en särskilt hög risk för invasiv pneumokocksjukdom. I tillägg till vaccination med konjugerat vaccin enligt ovan, rekommenderas även en dos PPV23 minst 2 månader efter en dos PCV. Ett så heltäckande konjugatvaccin som möjligt rekommenderas. Med nuvarande tillgängliga vaccin innebär det PCV20 för barn och PCV21 för vuxna.

2.3.4 Personer med likvorläckage efter kirurgi eller trauma

Personer med likvorläckage efter kirurgi eller trauma rekommenderas vaccination med ett schema innehållande både konjugatvaccin och polysackaridvaccin

2.3.5 Personer som har genomgått stamcellstransplantation

Personer som har genomgått stamcellstransplantation bör vaccineras efter ett speciellt vaccinationsschema med minst tre doser konjugatvaccin innehållande minst 20 serotyper.

2.4 Revaccination

Behovet av revaccination är inte säkerställt för konjugatvacciner. Vaccination med minst 20 serotyper rekommenderas till dem som tidigare vaccinerats med ett konjugatvaccin som innehåller färre än 20 serotyper.

2.5 Vaccinationsschema för vuxna och barn äldre än 2 år

2.5.1 Barn 2 år och äldre i riskgrupp

Vaccinationsstatus	Vaccinationsschema
Inte vaccinerad med pneumokockvaccin	En dos PCV20
Tidigare vaccinerad med PCV10, PCV13 eller PCV15	En dos PCV20 minst 1 år efter senaste dosen
Tidigare vaccinerad med PCV10, PCV13 eller PCV15 och PPV23 eller endast PPV23	Mycket hög risk: En dos PCV20 minst 1 år efter senaste dosen. Ökad risk: En dos PCV20 5 år efter senaste dosen.

2.5.2 Vuxna i riskgrupp

Vaccinationsstatus	Vaccinationsschema
Inte vaccinerad med pneumokockvaccin	En dos konjugatvaccin med minst 20 serotyper
Tidigare vaccinerad med PCV13 eller PCV15	En dos konjugatvaccin med minst 20 serotyper minst 1 år efter senaste dosen
Tidigare vaccinerad med PCV13 eller PCV15 och PPV23	Mycket hög risk: En dos konjugatvaccin med minst 20 serotyper minst 1 år efter senaste dosen. Ökad risk: En dos konjugatvaccin med minst 20 serotyper 5 år efter senaste dosen.
Tidigare vaccinerad med PPV23	Mycket hög risk: En dos konjugatvaccin med minst 20 serotyper minst 1 år efter senaste dosen. Ökad risk: En dos konjugatvaccin med minst 20 serotyper 5 år efter senaste dosen.

2.6 Samtidig influensavaccination

Pneumovax® eller Prevenar20® kan ges samtidigt med influensavaccin eller vaccination mot covid-19 förutsatt att olika sprutor och injektionsställen används. Ge inte alla tre vacciner mot covid-19, influensa och pneumokock vid samma tillfälle då det försvårar bedömningen av eventuella biverkningar.

2.7 Vem har rätt att ordinera vaccin mot pneumokocker

Vilka yrkeskategorier som kan ordinera vaccin finns reglerat i (HSLF-FS 2018:43) Läkare har behörighet att ordinera. Sjuksköterska som har genomgått antingen specialistutbildning till distriktsköterska eller specialistutbildning inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar har ordinationsrätt för säsongsinfluensa och pneumokockvaccin för de riskgrupper som folkhälsomyndigheten nämner som riskgrupp.

Även sjuksköterskor som genomgått likvärdig utbildning som godkänts av verksamhetschefen kan ordinera pneumokockvaccin, efter att ha fått ett utfärdat personligt direktiv. För att få godkänt personligt direktiv ska alla punkter som anges i blanketten uppfyllas.

Administrering av vacciner kan utföras av alla läkare och sjuksköterskor. Se Ordinationsrätt - Personligt direktiv för vaccination.

2.8 Underlag för vaccination mot pneumokocker

Se Hälsodeklaration för vaccination

2.9 Administration

Pneumovax® ges som intramuskulär eller subkutan injektion FASS - Pneumovax och Prevenar 20 Fass – Prevenar 20 ges som intramuskulär injektion.

2.10 Kontraindikationer - när ska pneumokockvaccin inte ges

- De som fick en allvarlig reaktion efter en föregående dos ska inte vaccineras
- De som är överkänsliga mot en vaccinkomponent ska inte vaccineras
- Vid feber och påverkat allmäntillstånd bör man avvakta med vaccinering tills personen tillfrisknat
- För bedömning av indikation och kontraindikation vid vaccination mot pneumokockvaccination, se Hälsodeklaration 2.7.

2.11 Samtidiga behandling med orala koagulantia

Patienter som behandlas med Waran/warfarin eller med nya orala antikoagulantia (NOAK) rekommenderas intramuskulär injektion vid vaccination både mot influensa och mot pneumokocker. Vaccination kan ske utan hänsyn till när senaste dosen av aktuell NOAK gavs, samt utan föregående kontroll av PK-INR. Komprimera injektionsstället i ca 2 min efter vaccination, andra särskilda åtgärder är ej nödvändiga.

3 Vaccinationskostnader

Pneumokockvaccination är kostnadsfritt för patienter i riskgrupp. Ingen patientavgift erläggs. Regionfullmäktige, Region Jämtland Härjedalen, tog den 26 maj 2020 beslut om avgiftsfrihet för vaccination mot influensa och pneumokocker för personer i riskgrupper (RS/252/2020, HSN/226/2020).

För patient i icke rekommenderad riskgrupp tas patientavgift ut enligt avgiftshandboken.

3.1 Beställningsrutin

Både Pneumovax och Prevenar20 är upphandlade via ADDA och ska avropas enligt särskild fördelningsnyckel. Särskild fördelningsnyckel innebär att beställningar av vaccin sker genom att regionen/vårdgivaren beställer det vaccin som bäst kan tillgodose patientens behov vid avropstillfället utifrån minst en (1) av följande parametrar (utan inbördes ordning):

- Lägsta avtalade pris för vaccin.
- Vaccinets funktionalitet, såsom specifika serotyper, skyddseffekt, långtidsskydd mm
- Vaccinets tillgänglighet.
- Den medicinska professionens bedömning.
- Patientens behov utifrån övriga medicinska aspekter.

Om behovsbedömningen leder till valet av ett vaccin som två eller flera leverantörer tillhandahåller ska det vaccin som har lägst avtalat pris avropas.

För både Prevenar20 och Pneumovax är avtalspriset sekretessbelagt, kontakta Läkemedelsenheten vid frågor.

Så här görs beställningar

Prevenar20 (före detta Apexxnar):

- Webbeställning <https://oriola4care.oriola-kd.com/login>
- Alternativt e-post, order@oriola.com, eller telefon 0770-22 20 20
- 1 pack varunummer 509649
- 10 pack varunummer 551380

Pneumovax:

- Hemsida: <https://msdvaccinservice.se/bestall/> eller E-post: order@msdvaccinservice.se

- Kan även beställas via Oriolas webbshop: <https://oriola4care.oriola-kd.com/login>
- Ett annat alternativ är att beställa via telefon, 0771-51 51 00
- Levereras i 10-pack utan nål, varunummer 466587

Mer information om vaccinbeställning mm finns på ADDAs hemsida: [Vacciner 2024](#)

3.2 Resesättning

Resor till hälsokontroller och vaccination ersätts **inte** enligt sjukresoreglerna.

3.3 Besöksregistrering i COSMIC

All dokumentation bör ske via dokumentationsrobot Säsongsinfluensa i Cosmic.

Valt alternativ:

• Under 65 år och/eller utomlänspatient Om ej rekommenderad grupp = betalande Personal som inte ingår i riskgrupperna rekommenderas inte pneumokock-vaccinering	Hamnar i kassan via kontakttyp "Enskilt mottagningsbesök". Kassaregistrering: Patientavgift: Avgiftsfri vuxen Välj Varor - Varugrupp: Vaccinationer - Vaccination ej riskgrupp. För barn i riskgrupp tas avgiften bort. Om patient önskar vaccination mot influensa/pneumokocker och inte omfattas av vaccinrekommendationer, blir kostnaden 400:- i besöksavgift samt kostnad för vaccinerna. (vaccinationskostnad) Influensavaccinet går att välja som varugrupp, men övriga vacciner behöver skrivas in manuellt, exempelvis som vaccinkostnad. Patientavgift: Avgiftsfri vuxen • Välj Varor - Varugrupp: • Besöksavgift vaccination sjukvårdande behandling (Besöksavgift vaccination läkare) • Vaccinationskostnad - skriv in belopp på vaccin
• 65 år och äldre /eller rekommenderad grupp • Kommunalt anställd personal • Regionanställd personal	Hamnar inte i kassan, detta p g a kontakttyp "Kostnadsfri vaccination" och därmed behövs dessa inte kassaregistreras. Men om någon av dessa personalgrupper önskar pneumokockvaccin ska de hanteras enligt ovan rutin.

3.4 Dokumentation av administrerat vaccin

Se Hälsodeklaration för vaccination

Vaccinationen dokumenteras i Cosmic enligt rutin - Robot – Vaccination säsongsinfluensa

Dokumentationsanvisning, vaccinationer